

LETO VIII.

4. APRILA 1955.

ŠTEV. 162.

SVARILO JALTE

Nobenega dvoma ni, da je ameriško zunanje ministrstvo objavilo zapiske o jaltški konferenci iz strankarskih interesov, da bi škodovalo Demokratom pred volitvami, ki se počasi približujejo. Čeprav so dokumenti dejansko povedali malo novega, gotovo pa ničesar takega, kar bi spremenilo dosedanje občo sodbo o tej konferenci, so vendar povzročili na obeh straneh Atlantika precej vroče krvi. Angleži so n.p.r. zamerili, da je objavljena snov enostranska in torej ne povsem verodostojna, in pa da čas nikakor ni primeren za objavo. Umerjenejši kritiki na otoku se sicer tega slednjega niso bali, da si je bila zahodnoevropska zveza na tehničnici; toda želeli so objavo dokumentov kot zanesljivih zgodovinskih virov, obdelanih po odgovornih zgodovinarjih in s sodelovanjem prizadetih vlad, ki posedujejo material. Nekaj težke resnice leži tudi v besedah Sir W. Chirchilla, da je "lahko, potem ko so bili Nemci poraženi, obsojati tiste, ki so storili največ, kar so mogli, da bi ohrabili ruske vojaške napore... Kaj bi se zgodilo, če bi se sprieli z Rusijo, medtem ko so imeli Nemci tristo ali štiristo divizij na bojišču? Naše upapolne predpostavke so se hitro pokazale zmotne. Toda v tistem času so bile edino možne."

Napovedujejo tudi objavo ameriških zapiskov o ostalih konferencah, med katerimi je za nas zanimivejša teheranska.

Čeprav objava jaltških zapiskov ni razkrila nič izrednega in da si tudi o ostalih sestankih ne utegnemo zvedeti kaj posebno novega, ima sama objava za nas begunce in tudi za svobodni svet gotov pomen, ki ga vsaj angleški tisk in javnost z njim nista zabeležila.

Jaltški dokumenti so znova pokazali, kako za zaprtimi vrati trije ali štirje možje in nekaj svetovalcev odločajo usodo celih narodov, ne da bi ti mogli s prstom migniti. V tem leži vsa tragedija takih sestankov, četudi ne moremo mimo neizbežnega dejstva, da so pogosto taki sestanki edino možna oblika razgovora velesil; in da so v zgodovini trenutki, ko odloča samo tisti, ki poseduje silo in šteje divizije ali atomske bombe.

Znani španski liberallec Senor de Madariaga, sam begunec, je prav v teh "jaltških" dneh dal izraza bojazni pred takimi sestanki in v MANCHESTER GUARDIANU opozoril, da ne more sestanek "velikih" prinesiti v svojih zaključkih ničesar boljšega kot potrditev, da je vzhodna Evropa - sovjetska. Z grozo je nanizal posledice takega sovjetskega diplomatskega uspeha.

Kljub temu se ni mogoče izogniti vprašanju, če je zahodno izogibanje takemu sestanku politično primerno in če ne nekaže vsaj poskusiti, kakšni so trenutni sovjetski nameni, zlasti ko more Zahod razgovarjati na trdnjejših nogah kot doslej. Pri tem se nam ne zdi odločilno, ali naj Zahod gre na razgovore, ampak da mora dalekovidno misliti na usodo po komunistih teroriziranih narodov in na zelo dolgo dobo na usodo Zapada kot takega. Naj bodo nameni g. Dullesa pri objavi jaltških zapiskov še tako ostro strankarski, vede ali nevede je zares in praktično tudi za republikansko vlado prevzel obvezo, da na morebitnih sestankih "velikih" ne bo smel biti tako naiven niti ne tako širokogruden - na tuj račun - kot je bil prezident Roosevelt.

In v tem je pozitivna stran objave teh zapiskov prav zdaj. Ne bi bilo slabo, če bi razni begunski odbori vseh narodnosti in posebej še tisti begunci ali izseljenci, ki so postali ameriški državljani, v zvezi s to objavo preko narodnih poslancev ali senatorjev opozarjali Washington. V poldrugem letu, ki jih še loči od ameriških predsedniških volitev, je mogoče učinkovitejše opozarjati kot sicer.

SVETLOBE SE BOJE

Jeza nad porazom sama po sebi omejuje presojo. Če je zvezana s totalitarno miselnostjo, se moremo čudoma čuditi posledicam, a še bolj še je, če se jim smejimo. Nekaj neznanskega se je skuhalo na Koroškem v glavah nasprotnikov dr. Tišlerja. Kot strela iz jasnega jih je oši = nil predlog, ki je na občnem zboru Narodnega sveta koroških Slovencev 27. januarja izražal zaupanje nekdanjemu predsedniku dr. Tišlerju in ga prosil, naj znova stopi na čelo demokratičnih Slovencev (KT 159). Nje govi nasprotniki so vse do tedaj bili popolnoma prepričani v svojo zmago; pričakovali so, da bo za predsednika izvoljen kdo drugi in so smatrali umik dr. Tišlerja iz politike za izvršeno dejstvo. Od prese = nečenja nad predlogom še niso zaprli ust, ko je stopil pred zboroval = ce prejšnji predsednik in ob navdušenem odobravanju spet prevzel vod = stvo.

Takrat je bilo videti, na čigavi strani so zborovalci. Toda ti = sti, ki so lansko pomlad najbolj pripomogli h krizi, ne priznajo, da je njihova nakana izpodletela pač zato, ker ni imela trdne osnove in zaslombe pri večini. To dejstvo ne gre v totalitarne glave; večina po njihovem ne more imeti prav, če odloči drugače, kot je njim všeč. Tu = di ne dojamajo, da bi dr. Tišler mogel sam spoznati, kam jadra barka brez krmarja in ob kakšnih čereh se bo razbila, če bo ostal pri prvot nem sklepu. Pokazal se je odpornejšega in dalekovidnejšega, kot so ra = čunali lanski obrekovalci. Zato so pričeli iskati krivce, ki so jim zmešali ~~strene~~ in pokvarili račune, kateri so se jim zdeli ob pričet ku zborovanja tako točni.

Ker na Koroškem na žalost šele zdaj, več kot pol stoletja za ma = tično Slovenijo in ostalimi deželami, preživljajo "ločitev duhov", je bilo presneto lahko najti žrtvenega kozliča. Kdo vendar bi nasproto = val sklepom gospodov? Modro so uganili, da so vsega krivi liberalci, domači slovenski liberalci na Koroškem. In ker je teh izven rdeče Fronte malo, so morali biti v zvezi z nekom zunaj. To so bili seveda emigranti. Ha, zato je KLIC TRIGLAVA - ki ni "naš" in je zato pač li = beralen - toliko pisal o Koroški!

Ob tem sijajnem možganskem uspehu so se možje tam na Koroškem pa oddahnili, a pojavili so se jim dvomi. Dr. Tišler vendar ni liberalce. Zakaj naj bi ga podpirali (dozdevni) liberalci? Možgani so zaškrípali, končno pa so jo uganili. Takole vedo povedati: liberalci niso sami skuhalo tega. Bili so orodje ljubljanskih komunistov, ljubljanske vlade, titovcev. Kajti v Ljubljani so se zbali, da utegne koroška pro tikomunistična barka zajadrati v avstrijske klerikalne vode, če je ne bo vodil neklerikalni, pa čenrav krščanski dr. Tišler. Zato so sklenili da ga podpro.. Neposredno se niso mogli vmešati, saj jih poznajo na Koroškem kot slab denar. Zato so se poslužili emigrantskih liberalcev.

Liberalni KLIC TRIGLAVA je tako ali drugače - kako, je itak vse = eno - dobil namig iz rdeče Ljubljane, da je treba podpréti dr. Tišler = ja. In liberalni KT je titovcem vede ali nevede uslužno ustregel. Po = iskal je ljudi, ki poznajo koroške razmere, rodili so se članki in = po tem modrem mnenju - komunizem je zmagal nad demokracijo.

Če premislimo, poteka zadeva nekako takole: nasprotujejo dr. Tiš = lerju, čeprav je bil demokratično izvoljen. Ne strinjajo se s tem, da je zmagala demokracija. Zato so si izmislili celo verigo vzrokov, ki pelje tja v rdečo Ljubljano. Pravijo, da je komunizem zmagal nad demo = kracijo.

Tako se uboge reve s totalitarnimi možgani vrte v krogu in love lasten rep. Kaj jim je pri tem mar, da svojemu bližnjemu jemljejo do bro ime! Zadelo jih je nekaj, česar niso navajeni; nekaj, za kar ni prostora v njihovih glavah; nekaj, kar presega njihovo domišljijo; nekaj, kar se jim zdi parirnata pošast. Podobno kot divjaki neznanim pojavom civilizacije pripisujejo zle duhove, pripisujejo naše uboge reve teh namišljeni papirnati pošasti zli duh komunizma. V resnici pa imajo opravka s skromnim predstavnikom svobodnega tiska.

Prizadevanje, da bi umazali naš list, nam služi v rahlo zadoščanje. Dokazuje nam moč svobodnega tiska. Veseli smo, da moremo tudi iz tujine prispevati svoj del k slovenskim stvarim. Z lučjo smo posvetili v koroške zadeve. Luč pa je za ščurke pošastna.

PROPAGANDA ALI OBVESTILO?

Zamisel ameriškega "Odbora za svobodno Evropo", da izdaja slovenski PREGLED, smo pred leti pozdravili. Pa čeprav je ta "Slovenian Report on Yugoslavia" v slovenščini poleg študijskega edino "osvobodilno" delo na slovenskem odseku, ki ga vrši omenjeni odbor.

Kot smo od vsega početka razumeli, PREGLED ni toliko namenjen celotni emigraciji kot predvsem njenim vodnikom, njenim organizacijam in tisku. Če je to pravilno, potem mislimo, da PREGLED ne izpolnjuje naloge, ki bi mu pripadala, odnosno, ki si jo je verjetno zaadal. Revi ja je namreč z redkimi izjemami izbor samih negativnih sodb o Jugoslaviji, prevod samo takih člankov iz zapadnega tiska, ki so kritični do jugoslovanskega režima. Gotovo bodo nekateri rekli, da je tak izbor vendar edino pravilen, če naj gre za protikomunistični PREGLED. Saj tak vestnik, ki ga izdaja "Odbor za svobodno Evropo", pa čeprav objavljeni članki ne predstavljajo njegovega mnenja, vendar ne more delati rekla me za komunistični režim. S tem se strinjamo. Toda vidimo razliko med reklamo-propagando in vsestranskim, objektivnim obvestilom. S tem ni kakor nočemo reči, da niso objavljeni članki v PREGLEDU verodostojni. Gotovo so, toda njihov izbor je enostranski. In to se nam ne zdi zelo dalekovidno. Kajti - kot smo uvodoma rekli - PREGLED razumemo kot pomoč vodnikom, organizacijam in tisku, torej tistim, ki oblikujejo javno mnenje emigracije, pomoč tistim, ki naj bi vodili delo emigracije in morda celo posredovali kako misel v domovino. Zelo **nepak** se nam zdi, če bi bili ti emigrantski leaderji zanešeni od protikomunistične propagande in če bi na dogodke v domovini gledali samo skozi črna očala. Potem bi bilo namreč tudi njihovo delo zelo enostransko in prejudicirano. Ne bi gledali razvoja v luči stvarnosti, naj bo to v mednarodnih ozirih ali kolikor zadeva dogodke v domovini. Njihova politika, da jo tako imenujemo, bi bila grajena na pesek, njihovi računi bi bili brez krčmarja. Udajali bi se nadam in pričakovanjem, ki bi se težko ali povsem drugače izpolnila, kot so pričakovali; zapadali bi v malodušje in slednjič v nedelavnost. Pri tem pa niti ne upoštevamo, koliko takih nepotrebnih žrtev bi bilo med povprečnimi emigranti, ki bi poslušali glas svojih nerazgledanih vodnikov.

Če človek prebere eno številko PREGLEDA, dobi zaradi sijajnega enostranskega izbora kaj lahko vtis ali občutek, da gre vse kot po loju in da ne bo dolgo, ko bo Tita vrag vzel. Tako kot dobiš občutek, da bo zdaj zdaj prišlo do tretje svetovne vojne, če bereš kakšen navdušen emigrantski časopis. To sicer trenutno užiga, toda dolgoročno je to zelo škodljivo.

Ne pričakujemo od PREGLEDA, da bi po drugi strani ponatiskoval titovske samospeve ali pa hvalospeve, ki jih tu in tam zasledimo v levem zapadnem tisku izpod peresa prepotentnih obiskovalcev. Pač pa bi bilo koristno, če bi PREGLED objavljal tudi takšne zapadne članke, ki poskušajo v danih možnostih realistično gledati dogodke v Jugoslaviji; članke takih piscev, ki niso prejudicirani, ampak navajeni reči po pu pop in bobu bob. In tudi take prevode, ki ne vsebujejo samo ost

proti jugoslovanskemu režimu. Pri tem nam prihaja na misel londonski ECONOMIST, ki ga PREGLED vse preredko citira. Ali: koliko bolj koristen bi bil n.pr. svoječasn prikaz debate v ameriški zbornici, ko se je odločalo o pomoči Jugoslaviji, če bi mogli brati mnenje za in proti, vse argumente proti pomoči in zanj. Čudni morajo biti občutki PREGLEDOVEGA bralca, ko bere predvsem izjave proti pomoči, pa kljub temu ugotovi, da je bila pomoč izglasovana z veliko večino.

Dasi neradi kritiziramo urejanje drugih časopisov, mislimo, da je PREGLED poseben primer, ko je to dopustno. Želimo namreč, da bi ta vestnik kar najboljšo izpolnil svojo vlogo, ki je lahko zelo hvaležna in gotovo zelo potrebna. Ali pa naj bi PREGLED jasno naznačil, da mu je več do tega, da svoje bralce protikomunistično krmi.

TRPLJENJE SLOVENSKEGA JEZIKA

Pod vodstvom častnega predsednika "Društva prevajalcev Slovenije" akademika in univerzitetnega profesorja Antona Sovreta so v začetku marca zborovali v Ljubljani vsi tisti javni delavci, ki se na en ali drug način ukvarjajo s slovenskim jezikom. Tako so se srečali zastopniki Slovenske akademije, Slavističnega društva, Radia Ljubljana, vseh ljubljanskih dnevnikov, pa seveda tudi predstavniki "ministrstva" za prosveto in kulturo in kajpak tudi politične "Socialistične zveze delovnega ljudstva". Vsi prisotni so bili enoglasni, da slovenski jezik čedalje bolj trpi zaradi tujih vplivov in da je treba zaječiti pačo = nje slovenske besede, slovenski jezik pa očistiti tuje navlake.

Ob zaključku zborovanja so soglasno sprejeli sklep, naj se podobna zborovanja nadaljujejo, dokler ne bo dosežen sporazum o "konkretni obliki jezikovne akcije". Iz svoje sredine so navzoči izvolili "ožji akcijski odbor", ki bo deloval, dokler "ne bo upostavljen stalen avtoritativen jezikovni organ za širše normativno poseganje v slovensko besedo". S tem sklepom so dali zborovalci najlepši zgled, kako je treba "avtoritativno" in "normativno" z "akcijskim odborom" v "konkretni obliki" reševati slovenski jezik. Škoda da niso pričeli s čiščenjem kar v "Slovenskem pravopisu", ki ga je izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

KLIC TRIGLAVA
57, Totland Road
LEICESTER

Izhaja 1. in 3. ponedeljek v mesecu

S. TRSTOM ALI BREZ NJEGA

Sredi februarja je rimski senat izglasoval zakon, ki omogoča uveljavitev po ustavi predvidene deželne samouprave za Furlanijo in Julijsko krajino, vendar pa zaenkrat še brez Trsta. In to zadnje je postalo predmet vročega razpravljanja v Trstu in Gorici, kajti zakon mora biti še sprejet od poslanske zbornice, kar omogoča morebitne spremembe. Niti Italijani niti Slovenci sami med seboj si niso bili edini v tem, kje naj bo Trst. Proti njegovi vključitvi govorijo zlasti gospodarski razlogi, ali bolje, strah zaradi gospodarskih razlogov. Furlanija, ki bi vsebovala kar 65% celokupnega prebivalstva, bi namreč z lahkoto dominirala nad celo deželo. To bi bilo za Trst lahko usodno, ko pa je razlika med poljedelsko sestavo Furlanije in trgovsko-industrijsko Trsta tako zelo občutna. Zaradi tega je bila tržaška Slovenska demokratska zveza spočetka proti vključitvi, dočim so bili titovci nasprotnega mnenja. Kasneje pa so Demokrati spremenili svoje mnenje in svoj pristanek vezali na sledeče pomembne pogoje: Trst mora imeti prosto cono, da bi lahko pritegnil Srednjo Evropo; manjšinske pravice, zajamčene z londonskim sporazumom od 5. oktobra 1954. morajo ostati in naj bodo raztegnjene na vse Slovence, ki bi živeli v skupni deželi; uveden naj bo tak volilni red, ki bo jamčil slovenski manjšini sodelstvo pri oblasti. Za vključitev Trsta se je izrekel tudi tržaški občinski svet. Kar zadeva Slovence, bo njihov položaj lahko ugodnejši, ker bodo mogli nastopati združeni, saj bi vsi živeli v isti upravni enoti.

T-g

SVETNIKI IN ODBORNIKI

V SVOBODNI BESEDI, dvomesečniku, ki ga je decembra lani pričelo izhajati argentinsko krilo "Slovenske demokratične stranke" v emigraciji, se je oglasil g. dr. Celestin Jelenc in nanizal nekaj misli, kako preobnoviti slovensko narodno zastopstvo v svobodnem svetu. Njegov predlog se, v bistvu kaj malo razlikuje od predloga Demokratov, vendar pa je mnogo bolj konkreten.

Dr. Jelenc, ki je član slovenskega Narodnega odbora in emigrantskega vodstva Socialistične stranke Jugoslavije, zamišlja "Slovenski narodni svet" kot posvetovalni forum Narodnega odbora. Posebnost je sestava tega organa: član lahko namreč postane vsak Slovenec izven Jugoslavije, ki ni pretrgal miselne vezi z domovino, naj pripada kakšni politični skupini ali ne. Predpogoj je le, da aktivno deluje na nekem področju narodnega življenja (publicističnem, organizatoričnem, prosvetnem, vzgojnem, gospodarskem, združnem, dobrodelnem, športnem itd.); da se pismeno izjavi, delovati po svojih močeh, da bi bila komunistična diktatura v domovini čimprej zamenjana z vladavino, ki bi slonela na štirih svoboščinah. Dasi Narodni odbor nima vpliva na sestavo Sveta, je vendar njegovo razsodišče pristojno reševati sporna vprašanja glede posameznih primerov včlanjenja. Pač pa naj bi Narodni odbor ustanovil svetovo tajništvo (dveh, treh ljudi v New Yorku), ki bi vzdrževalo zvezo med Narodnim odborom ter Slovenskim narodnim svetom in njegovimi člani. To tajništvo bi tudi izdajalo članske legotimacije in bi koncem leta objavljalo "imenuj članov". Svetovalci pa bi preko tajništva mogli stavljati predloge Narodnemu odboru ter se udeleževati "anket in glasovanj o aktualnih vprašanjih, ki jih odreja Narodni odbor". Vse poslovanje Sveta bi bilo preko pošte. Razen stroškov za poštnino, naj ne bi svetovalci imeli nobenih drugih gmotnih obveznosti pa tudi ne kakih koristi.

Točka glede Jugoslavije pa je vsekakor najbolj zanimiva. Čeprav so se - po besedilu predloga - Slovenci svobodno odločili zanjo in čeprav je ta država živa stvarnost, "ni ovire, da ne bi član Narodnega sveta snoval v svojih mislih tudi druge kombinacije, če to dela na tak način in v taki obliki, da ne vzbuja nerazpoloženja ali mržnje proti Hrvatom ali Srbom in če odklanja uporabo sile za doseg svojih namenov."

Iz vsega tega bi se moglo zaključiti, da predlagatelj ne zamišlja obstoja ali dela Sveta v nekako podobni obliki kot obstoja Narodni odbor, seveda v različni pristojnosti. Govora je predvsem o "članih", ki jih organizacijsko-administrativno veže svetovo tajništvo. Isto tudi posreduje predloge svetovalcev Narodnemu odboru; nikjer ni razvidno, če naj bi tajništvo dostavljalo posamezne predloge tudi ostalim svetovalcem, da bi potem mogli biti večinsko sprejeti predlogi predloženi Narodnemu odboru kot lastnina Sveta. Po drugi strani pa sicer to ni tolikšne važnosti, če ima kak predlog podporo samo enega, dveh svetovalcev ali pa večine Sveta; ta je itak samo "posvetovalni forum Narodnega odbora" in nima niti te pristojnosti, da bi sam izbral svoje tajništvo in mu predpisal poslovnik". Čeprav dalje izhaja predlog iz dejstva, da smo Jugoslavi jo hoteli in da ta danes živi, ne postavlja nobene politično-programske smeri, ki bi naj vezala svetovalce. Tako lahko Svet združuje zagovornike različnih političnih zamisli: samoslovenske, jugoslovanske, balkanske, podonavske, intermarijske in bogve kakšne še ne. To dejstvo spet potrjuje zaključek, da predlagatelj ni mislil na Svet, ki bi nastopal kot celota. Če bi to hotel, potem bi moral imeti Svet svojo politično smer in manjšina bi se za ceno članstva morala podrediti sklepu večine. Vsega tega v predlogu ni. Ker je Svet itak samo posvetovalni organ Narodnega odbora, boljše reče no: ker so člani Sveta itak samo s posredovanjem tajništva svetovalci Narodnemu odboru, dejansko Sveta kot neke zaključene in v sebi živečee enote sploh ne bi bilo.

Na to nekam vsiljivo opozarjajo tolike podrobnosti glede članstva. Vsakdo lahko postane svetovalec; dobil bo člansko izkaznico - kaj bo z njo počel, predlog ne pove. Tajništvo bo na Silvestrovo objavilo spisec vseh svetnikov (za čigavo zdravje?); članstvo preneha ko je vrnjena izkaznica. Vse to bi govorilo, da ne gre ob samem predlogu toliko za to, da bi se v vodstvu emigracije zbralo kar največ zares uporabnih ljudi, ampak da bi se v prvi vrsti z nekakim Blaževim žegnóm zadovoljilo ali vsaj potolažilo tiste kritike ali nergače, ki doslej niso bili zadovoljni z Narodnim odborom.

Ni nujno, da bi bil ta kšen namen slab, zlasti spričo dejstva, da je strankarski "ključ" vedno predstavljal v slovenski politiki gordijske voze. Morda je gornja zamisel edini izhod, toda prav gotovo samo izhod na zunaj, rešitev za oko. Bistva ne rešuje, ki vendar ni v tem, da bi kritični a obenem delavoljni emigrant prejel visoki naziv "svetovalca Narodnega odbora", ampak da bi prispeval svoj delež pri delu, soodločanju in soodgovornosti. Zato pa menda ni treba kakih izkaznic ali pa silvestrovskih imenikov.

Iz predloga izhaja še eno vprašanje: ali je tak Svet sploh potreben, če kot tak nima sploh nobene kompetence? Saj končno lahko vsak emigrant že danes izdela kakršenkoli predlog in ga pošlje predsedniku Narodnega odbora neposredno. V tem ali onem primeru je itak od Narodnega odbora odvisno, če predlog prouči ali celo sprejme. In prav tako se ne zdi potrebno, da bi tak Svet moral obstojati spet samo za to, da bi Narodni odbor lahko 'odrejal' ankete in glasovanja o perečih vprašanjih. Če to želi odbor že zdaj, lahko izvede brez Sveta, ker se more obrniti neposredno na kateregakoli emigranta in ga prositi za mnenje. Tudi to govori v prilog predvidevanju, da je bolj važna oblika tega Sveta kot pa vsebina, da gre bolj za psihološko po tezo kot pa resnično voljo, da bi stvar uredili pri korenini.

Po drugi strani pa spet ne kaže dvomiti v dober namen g. Jelenca. Že dolgo se ukavrija s tem vprašanjem in se je brez dvoma prebil do gornjega predloga samo zato, ker ni našel alternative, ki bi bila sprejemljiva strankam, zlasti Ljudski; in pa ker je razdvojenost emigracije že tako globoka, da ni veliko upanja, če jo je mogoče dobiti na skupno politično-programatsko izjavo. Zaradi tega je videti, da se je g. dr. Jelenc odločil za ohranitev Narodnega odbora, ki kljub mrtvilu vsaj obstoja.

Poskus g. Jelenca obenem znova kaže, da se v Narodnem odboru zavedajo nerodnega položaja, ko ni dovolj delavcev za obilno žetev. Ali jih bodo dobili, če se ne bodo odločili za korenito rešitev? Tako ali tako, tudi to vprašanje bo slednjič rešil čas. Emigracija utegne biti še zelo dolga... (ps)

OBJEKTIVNO ZGODOVINO HOČEJO

Šest članov Slovenske ljudske stranke v begunstvu je na čelu z č. g. Nacetom Čretnikom, direktorjem jugoslovanske katoliške misije v Franciji, lani koncem oktobra in začetkom novembra zborovalo v Madridu. Ob zaključku so sprejeli kar zanimivo resolucijo, ki jo je v februarju objavila SLOVENIJA, priloga AMERIŠKE DOMOVINE. Že sama objava te resolucije preseneča, ker se doslej ni dogajalo, da bi osrednje strankino glasilo objavljalo resolucije posameznih odsekov, (razen če takih resolucij sploh ni bilo). Morebiti pa je madridska resolucija dobila mesto v SLOVENIJI v nemajhni meri prav zato, da bi urbi et orbi pričala, da v SLS niso sami 'starini' in da se prištevajo k stranki tudi mlada generacija; celo študentje, ki mislijo.

Tem madridskim članom in zastopniku SLS iz Pariza pa ni vse tako zelo všeč. Predvsem, na prvem mestu, jih zanima preteklost lastne stranke. Nujno potrebujejo "izčrpno, objektivno in kritično zgodovino" strankinega delovanja. Uvideli so, da je brez te osnove težko

DELAVCI NOČEJO V PARTIJO

Te dni mineva leto dni, ko je tovariš Ranković predložil zbranim komunistom na IV.zborovanju Centralnega komiteja, da je sorazmerno premalo delavcev in preveč inteligentov včlanjenih v Zvezi komunistov. Ni videti, da bi se razmere v partiji tekom leta kaj izboljšale. Zakaj bi namreč delavci prav zdaj drli v partijo, če pa tega niso storili devet ali deset let prej? Vzrokov za to pa je več.

Delavec, ki v potu svojega obraza služi kruh, se gotovo vpraša, kaj mu bo koristilo članstvo v partiji, če pa bo še naprej moral opravljati trdo delo. Delavec je preveč za ravnateljska mesta in nekdaj mora vendar ostati, da bo opravil težaško delo. Na upravna mesta so se dvignili pač že takoj po vojni stari komunisti iz tovarn. Za sedli so položaje. Tem je partijska pripadnost vsaj nekaj prinesla - kasnejšim prišlekem ne more več.

Najdelavnejši element v partiji dalje niso delavci ampak neka deklasirana, zavržena inteligenca, ki se v svoji pokvarjenosti ne ozira na delavstvo, ampak skrbi, da se le nadaljuje dotok enakomislečnih. Le tako si more zavarovati svoje položaje in samo to omogoča sistem "plezanja po ramah"; pri tem napreduješ tako, da postavljaš na sebi podrejene položaje zgolj svoje ljudi in se potem z njimi vred dvigaš. Za tak posel pa ni boljšega kot so inteligenti brez značaja, vdani vedno tistemu, ki je na oblasti.

Geslo "Tovarne delavcem!" je sprva veliko obetalo, vendar pa zaradi prevelikega poseganja oblasti in neuničljivosti komunističnih dirigentov ni dalo tistega, kar je učila teorija. Zgolj od "ideološke graditve" si delavec pač ne more izboljšati svojo življenjsko raven.

Delavci prvi so spoznali, da postane ves komunizem ali socializem grenka burka, ako je njegov cilj načrtovanje, nacionalizacije, poddržavljenje ali pa "tovarne delavcem". Napredek družbe je namreč mogoče meriti samo po enem merilu: v kolikšni meri namreč posameznik živi dobro, svobodno in zdravo. V tem pa je partija izgubila bitko. (ds)

(Nadaljevanje s prejšnje strani:)

delovati v stranki in verjetno še težje vzgajati nove strankarje. (Mor da bi jim za uvod v zgodovino podaril KLIC TRIGLAVA izvod Erjavčevega "Nastanka slovenskih političnih strank"?). Dalje so zborovalci pogrešali "osnovne načelne temelje strankinega programa". Ker je tak program vendar SLS objavila že lani sredi leta, kaže da to madridskim članom ne zadostuje. Bili so še mnenja, da je "dolžnost večinske stranke naroda", da bdi nad usodo narodnih manjšin in da mora študentom iz Koroške in Primorske "omogočiti študij" izven Italije in Avstrije, da bi bila tako zagotovljena vzgoja bodočih kulturnih delavcev. Predlog je kajpak umesten, le podvomil bi, katera stranka je danes še "večinska".

Potem so zborovalci našli, kakšne pobude naj bi dala stranka: treba bi bilo ustanoviti "izvenstrankarski odbor za koordinacijo vsega kulturnega udejstvovanja slovenske emigracije", dalje informacijsko središče, ki bi nudilo kulturnim in političnim delavcem podatke iz vseh področij narodovega udejstvovanja v domovini in ob mejah; potem bi bilo treba ustanoviti odbor, ki bi že zdaj pripravil publikacije za "vzgojo in prevzgojo Slovencev ob osvoboditvi". Da bo stranka imela inteligenco, naj ustanovi strankin odsek za visokošolska vprašanja in "mladinsko sekcijo za vzgojo strankinega naraščaja"; tu bi človek pričakoval, da se bo ta sekcija imenovala "mladinski odsek izven stranke za reševanje slovenskih otrok pred potujčenjem". Končno postavljajo Madridčani zahtevo, naj bodo v vodstvu stranke taki člani, ki so delavni. Ugotavljajo, da se kljub težišču mednarodnega političnega življenja v Ameriki vprašanje našega naroda rešuje skoraj izključno v Evropi. Zato bi morali dobiti evropski zastopniki stranke odgovarjajoča mesta v vodstvu, da bi uspešnejše mogli predstavljati SLS pred svetom.

(ps)

ZAPAD IN MOSKVA

Neposredno pred zaključkom našega lista smo prejeli besedilo pi = sma, ki ga je v zvezi z objavo jaltskih dokumentov prejel demokratski senator Humphrey od ameriškega Državnega tajništva za zunanje zadeve.

V pismu je rečeno, da je vplivala na objavo zapiskov v tem času predvsem predvidena rafitikacija Pariškega sporazuma o bodočnosti Nemčije in zapadno evropske vojaške zveze. Potrditev sporazuma bo vedla do močnejših prizadevanj za sestanek s Sovjeti. Polna zgodba o Jalti more očitvidno pokazati nevarnosti in dobre strani takih razgovorov.

Ta izjava ameriškega zunanjega ministrstva dopolnjuje misel, ki smo jo izrazili v današnjem uvodniku.

ANGLEŠČINA OBVEZEN JEZIK V ŠOLAH

Na tem je, da bodo v Jugoslaviji sprejeli novi zakon o doktora = tu. Pridobiti si ga bo mogoče z uštemnim izpitom in obenem z doktorsko disertacijo. Izjema bo ostala le medicinski doktorat, ki bo še naprej smatran kot akademska stopnja. Osebe, ki so doktorat dosegle po starih predpisih (brez izpita odn. brez disertacije), tega ne bodo izgubile.

V Ljubljani so dalje v Svetu za prosveto in kulturo razpravljali, katere tuje jezike naj bi poučevali v gimnazijah. Zaenkrat so se odlo = čili, da bo obvezni jezik angleščina. Jasno pa mora biti, da ga bo mo = goče uvesti šele postopoma, ko bodo na razpolago zadostne učne moči.

Sklepanje o drugem tujem jeziku so zaenkrat odložili. Preveč so bila mnenja v Svetu deljena in premalo je bilo odziva, saj se je od 45 "javnih, političnih in prosvetnih delavcev" odzvalo samo 21 povabljen = cev. Ostane torej še odprzo vprašanje, če naj bi se na gimnaziji pouče val en tuji jezik ali dve, odnosno ali naj bi bil eden obvezen (angleš čina), drugi pa neobvezen. Eni so menili, naj bi angleščino poučevali o = sem let, drugi tuji jezik pa samo v višji gimnaziji. Mnenje glede la = tinščine je bilo, naj se je uči, kdor to sam želi. Jezik bo zelo verjet = no poučevan fakultativno. Nič tudi še ni jasno, kateri naj bi bil dru = gi tuji jezik, naj že bo potem obvezen ali fakultativen. Pa del je pred log, naj bi ta jezik v raznih krajih poučevali različno; v pošt看 pri = hajajo itak samo francoščina in nemščina ter v neki meri italijanščina.

Ker so bili k anketi povabljeni tudi "politični delavci", ni iz = ključeno, da so odločili v gotovi meri politični razlogi, kot dvakrat pred vojno - za nemščino in francoščino -, da bodo poučevali anglešči no kot obvezni jezik. Sklep pa velja samo za Slovenijo.

(ds)

"NAŠ DOM"

Dasi je sklad za "Naš dom" v Londonu že dosegel svoto blizu 850 funtov, je še vedno premalo, da bi znesek zadostoval kot depozit za odplačevalni nakup primerne stavbe. Odbor za dom je objavil podrobnosti glede prenovljene hiše v Londonu, ki je cenjena na 2400 funtov. Ima de = set sob. Ker mora biti pogodba osebna, zavisi tudi od nominalnega naku povalca odn. od njegovih rednih dohodkov, do kolikšnega posojila bi bil upravičen. Ker po tej poti ni kazalo na uspeh, se je odbor obrnil zdaj na londonsko občino.

Nova knjiga o Jugoslaviji: V založ bi Rider je izšla potopisna knjiga o Jugoslaviji "Tito Lifts the Cur = tain". Pisec g. Hallam Tennyson opi suje svoje vtise iz Srbije, Macedo = nije, Črne gore in Slovenije. Ni pa odgovoril na razna politična ali sociološka vprašanja. Cena je 15/-.

Za idejno enotnost: Na plenarni se ji Centralnega komiteja Zveze komu nitsov Slovenije so se bavili pred vsem z vprašanjem ideološke enotno sti partijcev.

NAROČNINA ZA KLIC TRIGLAVA znaša 6/- za četrt leta in 24/- za eno leto.